

Türkiye’de İstinaf

Bölge adliye mahkemelerinin kurulması, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5235 sayılı Kanun ile öngörülmüş ve kurulmaları için iki yıllık bir süre tanınmış olmasına rağmen, bu mahkemeler, ancak 20 Temmuz 2016 tarihinde göreve başlamışlardır. İstinaf mahkemelerinin göreve başlaması ile Türkiye’de iki dereceli yargı sisteminden üç dereceli yargı sistemine geçilmiştir.

İki dereceli sistemde ilk derece mahkemelerinin kararlarının hem hukuka hem de maddi olaylara uygunluğu Yargıtay tarafından denetlenmekte iken bugün ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararlar, bölge adliye mahkemeleri tarafından hem maddi yönden hem hukuki yönden ve Yargıtay tarafından sadece hukuki yönden incelenecektir. Diğer bir deyişle bölge adliye mahkemelerinin göreve başlamasından sonra Yargıtay, içtihat mahkemesi olarak işlevini sürdürecektir.

Bölge adliye mahkemelerinin kurulması, Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik sürecine ilişkin Katılım Ortaklığı Belgelerinde yargı sistemine ilişkin kısa vadeli öncelikler arasında da sayılmıştır. Bu nedenle bölge adliye mahkemelerinin kurulması ve göreve başlaması, Türkiye’nin Avrupa Birliği üyelik süreci açısından da önem taşımaktadır. Bu kapsamda Avrupa Birliği’nin 2016 tarihli Türkiye ile ilgili İlerleme Raporunda da bölge adliye mahkemelerinin kurulmasına değinilmiş; bölge adliye mahkemelerinin kurulması ile içtihat birliğinin sağlanacağı ve Yargıtay’ın birikmiş iş yükünün hafifletileceği ifade edilmiştir.

Türk hukukunda hukuk davalarında istinaf ve temyiz yoluna ilişkin hükümler, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (“**HMK**” veya “**Kanun**”) ile öngörülmüştür. Bu hükümlere göre ilk derece mahkemelerinin nihai kararları ile ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin reddi ile bu taleplerin kabulü halinde itiraz üzerine verilen kararlara karşı istinaf yoluna başvurulabilecektir. HMK, miktar ve değere tabi malvarlığına ilişkin davalar açısından bir ayırım yapmış ve ancak miktar ve değeri 2016 yılı için 3000 Türk lirasını geçen davalar hakkındaki kararlar için istinaf yoluna başvurulabileceğini öngörmüştür. Diğer bir ifade ile miktar ve değeri 2016 yılı için 3000 Türk lirasını geçmeyen malvarlığına ilişkin kararlar kesindir. Hukuk davalarında temyiz ve istinaf sınırına ilişkin diğer hükümler, İş Kanunu (“**İK**”) ve İcra ve İflas Kanunu (“**İİK**”) hükümleridir. İK’ya göre istinaf sınırı 2016 yılı için 3.000 Türk lirası iken İİK’ya göre 2016 yılı için 7.000 Türk lirasıdır.

İstinaf yoluna başvuru süresi, özel kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla ilamın usulen taraflardan her birine tebliğinden itibaren iki haftadır. Bu konudaki özel kanun hükümleri ise İK ve İİK hükümleridir. İK’ya göre istinafa başvuru süresi, kararın tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren sekiz gündür. İİK’ya göre ise istinaf süresi kararın tefhim ve tebliğ tarihinden itibaren on gündür.

İstinaf yoluna başvurulması ile ilk derece mahkemesi kararının kesinleşmesi engellenecektir; ancak istinaf başvurusu kural olarak icrayı durdurmaz. İcranın durdurulması için İİK

KOLCUOĞLU DEMİRKAN KOÇAKLI

uyarınca bölge adliye mahkemesinden icranın geri bırakılmasına ilişkin karar alınması gerekecektir.

Bölge adliye mahkemesi tarafından yapılacak istinaf incelemesi, istinaf yoluna başvuran kişinin istinaf dilekçesinde gerekçeleri ile belirtmiş olduğu istinaf sebepleri ile sınırlı bir incelemedir. Ancak istisnaen kamu düzenine aykırılık halleri, bölge adliye mahkemesi tarafından re'sen dikkate alınacaktır. Kanun istinaf sebepleri bakımından herhangi bir sınırlama yapmamıştır; hem esasa hem de usule ilişkin yargılamayı etkileyen tüm hususlar istinaf sebebi oluşturur.

Bölge adliye mahkemesi tarafından yapılacak inceleme kural olarak duruşmalı olarak yapılır. Ayrıca, bölge adliye mahkemesinde karşı dava açılmaz, davaya müdahale talebinde bulunulamaz, davanın ıslahı istenemez, kamu düzenine aykırılık halleri dışında, ilk derece mahkemesinde ileri sürülmeyen iddia ve savunmalar dinlenemez, yeni delillere dayanılmaz. Ancak ilk derece mahkemesinde usulüne uygun olarak gösterildiği hâlde incelenmeden reddedilen veya mücbir bir sebeple gösterilmesine olanak bulunmayan deliller bölge adliye mahkemesince incelenebilir.

Bölge adliye mahkemesinin incelemesi sonunda istinaf başvurusunu yerinde görmemesi halinde bu başvuru reddedilecektir. Ancak bölge adliye mahkemesi istinaf başvurusunun haklı olduğu, diğer bir ifade ile ilk derece mahkemesinin kararının hukuka aykırı olduğu sonucuna varırsa;

(i) usul yönünden hukuka aykırılık halinde ilk derece mahkemesinin kararını kaldırır ve dosyayı ilgili mahkemeye gönderir;

(ii) esas yönünden hukuka aykırılık halinde ilk derece mahkemesinin kararını kaldırır ve dava konusu hakkında kendi karar verir.

Bölge adliye mahkemesinin kararlarına karşı ise temyiz yoluna başvurulabilecektir. Ancak HMK, İK ve İİK, miktar ve değere tabi malvarlığına ilişkin davalar açısından bir ayırım yapmış ve ancak miktar ve değeri 2016 yılı için 40.000 Türk lirasını geçen davalar hakkındaki kararlar için temyiz yoluna başvurulabileceğini öngörmüştür.

Usule ilişkin hükümleri yukarıda kısaca özetlenmiş istinaf yolunun Yargıtay'ın birikmiş iş yükünü hafifleteceğini, yargılama sürelerine olumlu etki edeceğini ve adil yargılanma hakkına katkı sağlayacağını umuyoruz.

Dr. Deniz Dursun (ddursun@kolcuoglu.av.tr) & Cihan Mercan (cmercan@kolcuoglu.av.tr)

© Kolcuoğlu Demirkan Koçaklı Hukuk Bürosu
2016